

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody ve světle judikatury Ústavního soudu

Podmíněné propuštění z výkonu trestu je jednou z možností odsouzeného, jak být propuštěn z výkonu trestu před jeho plným vykonáním, to v případě, že odsouzeným svým chováním ve výkonu trestu a plnění mu stanovených povinností prokázal polepšení.[1] Co však odsouzení z optiky obhajoby často opomíjí je skutečnost, že dle ustálené judikatury Ústavního soudu neexistuje ústavně zaručené právo na to, aby bylo vyhověno návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, posouzení podmínek toho, jestli se odsouzený svých chování ve výkonu trestu tzv. polepšil, je věcí obecných soudů.

Judikatura Ústavního soud však přiblížila odsouzeným, na co by se měli ve svých návrzích na podmíněné propuštění zaměřit, co by obecné soudy měly ve veřejném zasedání zkoumat a pokud bude trvat jejich přesvědčení o tom, že návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění nevyhoví, jakým způsobem své negativní závěry odůvodnit, aby nevybočovaly ze zásad spravedlivého procesu.

Relevantní judikatura Ústavního soudu

Ústavní soud připomíná, že podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody dle ustanovení § 88 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je i v případě splnění zákonem stanovených podmínek, které musí odsouzený splnit, aby mohl jeho návrh být projednatelný, je stále institutem mimořádným,[\[2\]](#) a není povinností obecných soudů odsouzeného na jeho návrh propustit, nicméně obecné soudy nesmí ignorovat dodržení principů spravedlivého procesu garantovaného hlavou pátou Listiny základních práv a svobod. Mimořádný charakter institutu podmíněného propuštění však neimplikuje, že by justice měla pravomoc rozhodovat arbitrárně, ani to neznamená, že by se na učiněná rozhodnutí nedávaly speciální požadavky na jejich předvídatelnost a argumentační přesvědčivost.

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 28. 11. 2018 pod spisovou značkou II. ÚS 482/18 zdůraznil, že institut podmíněného propuštění představuje mimořádnou možnost v tom smyslu, že stát dává odsouzenému za splnění určitých podmínek šanci nevykonat celou uloženou trestní sankci. Mimořádnost tohoto institutu však nespočívá v právu soudu odmítnout návrh odsouzeného na podmíněné propuštění v případech, kdy odsouzený naplnil všechna zákonem stanovená kritéria. Z principu právního státu vychází závazek pro obecné soudy propustit odsouzeného podmíněně, když jsou splněny všechny zákonné požadavky.

Jak již bylo naznačeno výše, tak Ústavní soud v zásadě respektuje rozhodnutí obecných soudů a do těchto rozhodnutí zasahuje pouze v případech, vybočuje-li výklad obecných soudů ze zásad spravedlivého procesu.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 1735/10 zdůraznil, že i v řízení o návrhu na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je třeba dbát na dodržení kontradiktorních rysů řízení, mezi něž mj. patří princip rovnosti zbraní, možnost se znalostí věci vznášet argumenty ve svůj prospěch a vyvracet argumenty protistrany; v této souvislosti rovněž připomněl závěry rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 11. 1988 ve věci Brogan a ostatní proti Velké Británii,

stížnost č. 11209/84.

Za další exces ze zásady spravedlivého procesu považuje Ústavní soud rozhodování o podmíněném propuštění na základě zcela nedostatečně zjištěného skutkového stavu nebo pokud obecné soudy své rozhodnutí opírají o skutečnosti, které byly aktuální v době, kdy bylo rozhodováno o vině odsouzeného.[3] Skutkový stav soud rozhodující o podmíněném propuštění jednak zjišťuje z hodnocení příslušné věznice, ve které odsouzený vykonával trest odnětí svobody a pochopitelně také z veřejného zasedání, protože dle ust. § 333 odst. 2 tr. řádu musí být odsouzený vyslechnut. Doznání odsouzeného k trestnému činu není nezbytnou podmínkou k naplnění polepšení ve smyslu ust. § 88 odst. 1 tr. zákoníku. Prokázat „polepšení se“ ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zákoníku je možné i bez toho, aby se odsouzený výslovně doznal, vyplývá-li z jiných důkazů či okolností, že v dostatečné míře nabyl kritický náhled na svou trestnou činnost.[4]

Účelem výkonu trestu odnětí svobody je nejen ochrana společnosti, ale také náprava odsouzeného, aby kriticky zhodnotil své chování a byl schopen v budoucnu vést řádný život, což je jednou z kumulativních podmínek ve smyslu ust. § 88 tr. zákoníku, neboť odsouzený má prokázat polepšení v důsledku výkonu trestu odnětí svobody a je namísto od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život nebo soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného. Obecně lze konstatovat, že pokud zákonodárci obecně připouštějí možnost podmíněného propuštění u všech odsouzených, judikatura nemůže zcela vyloučit možnost podmíněného propuštění u žádné konkrétní skupiny pachatelů, a to ani u dlouhodobých recidivistů nebo u pachatelů zvláště závažné kriminality. Každý případ je třeba hodnotit individuálně a rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné odůvodnit vzhledem k osobě konkrétního odsouzeného, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a další relevantní aktuální informace.[5] Primární hodnocení polepšení odsouzeného vychází z kázeňských odměn a trestů. Zde je nutné upozornit na to, že není relevantní počet kázeňských odměn a trestů, ale jaké kázeňské odměny a tresty byly odsouzeným uděleny.

Z optiky obhájců je rovněž spatřováno vybočení obecných soudů z pravidel spravedlivé procesu v rámci projednání návrhu na podmíněné propuštění (a nejen tam) o požadavek řádného odůvodnění rozhodnutí, což slouží k vyloučení nebo omezení libovůle[6]. Je to z toho důvodu, aby účastník řízení (odsouzený) byl seznámen s důvody, které obecný soud vedly k rozhodnutí o jeho návrhu. Požadavek řádného odůvodnění soudních rozhodnutí je také úzce spojen s principy právní jistoty a předvídatelnosti práva. Kvalitně odůvodněná rozhodnutí snižují možnost svévolného rozhodování a zaručují srovnatelné posuzování podobných případů.[7]

Závěr

Jak již bylo uvedeno výše, každý případ je třeba hodnotit individuálně a rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné odůvodnit vzhledem k osobě konkrétního odsouzeného, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody i po jeho případném podmíněném propuštění na svobodu a další relevantní informace, které byly uvedeny výše.

Obecné soudy často ve svých rozhodnutích shledávají nenaplnění podmínky polepšení odsouzeného, a tato rozhodnutí často postrádají dostatečné odůvodnění, v jakých soud rozhodující o návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění shledává nedostatečné polepšení. Proto je odkazováno na výše uvedenou judikaturu Ústavního soudu, která zdůrazňuje, že při splnění zákonných podmínek mají soudy povinnost žádostem (návrhům) o podmíněné propuštění vyhovět.[8]

Mgr. Jiří Jokl

**sokol
novák
tdpa**

Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
e-mail: info@sntd.cz

[1] Ust. § 88 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

[2] Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2001, sp. zn. III. ÚS 611/2000

[3] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10

[4] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 2204/17

[5] Nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18

[6] Např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94

[7] Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016 sp. zn. II. ÚS 1189/15

[8] Nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2024, sp. zn. III. ÚS 3047/23

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)